

Innovatsii [Elektronnyi resurs]. – Rezhyim dostupu do URL:  
<http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97>  
Innovatsii v osviti [Elektronnyi resurs]. – Rezhyim dostupu do URL: <http://readbookz.com/book/172/5545.html>

**LESHCHENKO I.**

Poltava Regional Ecological and Naturalistic Center of Student Youth, Ukraine

### **CREATION OF AN INNOVATIVE EDUCATIONAL SPACE BY MEANS OF INTRODUCTION OF INNOVATIVE FORMS AND METHODS OF EDUCATION AND UPBRINGING IN CONDITIONS OF AN OUT-OF-SCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION**

The article defines the priority directions of activity out-of-school education with the purpose of modernization of the educational environment and orientation of the educational process to ensure the effective implementation of innovative forms and methods of education and upbringing in the system of extracurricular education in the region.

The introduction of innovations into the structure of the Poltava regional ecological and naturalistic center of student youth has given its positive results, namely: increased the percentage of children involved in extracurricular education, particularly in the districts; the region has increased the number of senior pupils involved in research in the field of biology and chemistry; the process of recovery and restoration of gifted and talented children and pupils' youth has improved qualitatively.

**Key words:** *innovative educational process, modernization of educational environment, extracurricular education, educational process, innovative forms and methods of education and upbringing*

Стаття надійшла до редакції 15.02.2018 р.

УДК 378.015

**ЯРОСЛАВА ЛОГВІНОВА**

Центральноукраїнський державний педагогічний університет  
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький

### **ТЕХНОЛОГІЯ КОЛЕКТИВНИХ ТВОРЧИХ СПРАВ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА**

У статті розглянуто значення технології колективних творчих справ для набуття досвіду творчої екологічної діяльності з метою формування екологічної компетентності студентів магістратури. Наголошено на необхідності реалізації принципових положень для успішної підготовки та проведення колективних заходів екологічного спрямування.

**Ключові слова:** екологічна компетентність, творчість студентів, колективна творча справа, майбутній викладач, екологічна діяльність.

**Постановка проблеми,** її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Споживацький характер у відносинах людини з природою, що має місце на даному етапі розвитку суспільства, ставить перед освітою ряд проблем, основною з яких є підготовка кваліфікованих, екологічно компетентних фахівців, здатних своєю професійною діяльністю попередити руйнування природного середовища, оптимізувати взаємовідносини у системі «суспільство-природа» на засадах гуманізму та сприйняття природи як цінності.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій** із проблеми. Питання формування екологічної компетентності особистості стали предметом досліджень Д. Єрмакова, Л. Лук'янової, О. Максимович, Н. Пустовіт, Л. Руденко, Л. Перфілової, О. Пруцакової, Л. Титаренко, у яких наголошується на діяльнісному характері компетентності загалом та екологічної зокрема. Процес розвитку творчого потенціалу студентів розглядали у своїх працях А. Алексюк, В. Бондар, М. Євтух, І. Зязюн, Н. Кузьміна, Н. Ничкало, В. Семиченко, В. Сластьонін, формування готовності майбутнього вчителя до творчості порушували Н.Бружукова, З.Левчук.

Проте питання використання технології колективних творчих справ для набуття досвіду творчого вирішення студентами магістратури локальних екологічних проблем потребує подальшого вивчення.

**Метою** статті є розгляд значення технології колективної творчої справи для набуття досвіду творчої екологічної діяльності з метою формування екологічної компетентності студентів магістратури.

**Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів.** Екологічна компетентність розглядається як системна інтегративна якість особистості, яка визначається сукупністю здатностей вирішувати проблеми і завдання різного рівня складності, що виникають у побуті і професійній діяльності, на основі сформованого ціннісного ставлення до природи, знань, освітнього і життєвого досвіду, індивідуальних здібностей, потреб і мотивів (Формування..., 2010, с. 107).

Для успішного формування екологічної компетентності майбутнього викладача важливим є: опанування змістом дисциплін екологічного спрямування, формуванні їхньої ціннісної сфери, набутті умінь творчо застосовувати здобуті знання на практиці у процесі вирішення екологічних проблем локального рівня.

Саме розвиток творчих рис та творчої спрямованості особистості дозволяє студентові усвідомити, а в подальшому, передбачивши можливі наслідки власної поведінки у довкіллі, творчо підійти до організації власної діяльності з його охорони (Пустовіт, 2003, с.185).

Психолого-педагогічні дослідження доводять, що юнацькі роки є сприятливими для розвитку творчих здібностей, і насамперед це стосується навчання, якщо воно організовано належним чином.

Поряд з тим умови вищого навчального закладу не завжди спрямовані на формування досвіду творчого застосування знань для вирішення екологічних проблем загалом і на локальному рівні зокрема. Тому, у процесі професійної підготовки важливим є створення умов, за яких особистість мала б змогу набутти досвіду використання набутих знань для вирішення конкретних екологічних ситуацій, відчутти їх дієвість та практичну цінність.

В основному, академічні завдання, які пропонуються для виконання студентам під час вивчення навчальних дисциплін, характеризуються однозначністю відповіді. Екологічні проблеми чи ситуації, з якими студенти стикаються у повсякденній побутовій чи професійній діяльності, не мають однозначного варіанту їх вирішення. Залежно від ситуації та обставин людина має самостійно обрати найбільш доцільний із варіантів їх розв'язання чи запропонувати свій власний. На даному етапі особистість має проявити творчість, аби досягти позитивного результату.

Аналіз психолого-педагогічних джерел дав змогу констатувати наявність різних поглядів на поняття «творчість», що можна пояснити приналежністю дослідників до різних галузей наук, напрямків дослідження в одній галузі.

Так, у сучасному психологічному словнику творчість розглядається як «діяльність, результатом якої є створення нових матеріальних і духовних цінностей. Творчість передбачає наявність у особистості здібностей, мотивів, знань і вмінь (Кр. пс. словарь, 2005, с. 351). У педагогічних словниках знаходимо тлумачення творчості, як діяльності людини, що «здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення»; «явище, яке охоплює пізнавальну діяльність і дозволяє побачити деякі проблемні ситуації по-новому» (Довідник, 2002, с. 166). Основним у творчості є насамперед оригінальність, новизна в діяльності, відмінність від створеного раніше, вже відомого.

Однією з основних якостей творчої діяльності є прагнення до оригінального, нового, заперечення звичного. Іншою важливою рисою творчої особистості є високий рівень знань і вмінь аналізувати явища, порівнювати їх один з одним. Але одного лише сприйняття мало – творчість передбачає і велику завзяту роботу.

Таким чином, істотними ознаками творчої діяльності, за якими її можна відрізнити від репродуктивної, тобто нетворчої діяльності, є новизна та соціальна значущість її продуктів. Ці ознаки кінцевих продуктів діяльності виступають критеріями її творчого характеру.

Досвіду творчого застосування екологічних знань на практиці магістранти набувають під час аудиторних занять та у позааудиторній діяльності. Остання має ширші можливості у даному напрямку, оскільки пов'язана із місцевими екологічними умовами, які мають життєво важливе значення для громади, членами якої є самі студенти. У процесі такої діяльності відбувається розширення безпосередніх контактів з природою, а спостереження за наслідками антропогенного впливу, їх оцінка, особиста участь у дослідницькій та природоохоронній роботі сприяє формуванню у особистості таких якостей як співпереживання, любов до природи, відчуття відповідальності за свої вчинки.

Таким чином, можна говорити про діяльнісний підхід як провідний чинник у формуванні екологічної компетентності студентів. З цієї метою вважаємо за доцільне здійснювати екологічне виховання студентів за технологією колективної творчої діяльності, що заснована на позитивній діяльнісній активності і колективному авторстві.

Головна ідея методики колективного творчого виховання полягає у формуванні особистості через єдиний виховний колектив. Колективні творчі справи – це вияв життєво-практичної громадської турботи про поліпшення спільного життя оточуючого середовища, сукупність певних дій на загальну користь.

Організаційними постулатами та методичними ідеями технології колективних творчих справ є: поєднання індивідуальної та колективної творчості, колективна організація єдиної справи, добровільна участь у ній,

свобода вибору видів і форм діяльності, відповідальність кожного за результат спільної справи, творча співдружність студентів і викладача, що забезпечує генерацію нових ідей, самовдосконалення особистості в колективі і розвиток колективу під впливом творчих та обдарованих лідерів.

Основний педагогічний результат технології під час її використання у екологічному вихованні – розвиток екологічної свідомості та здібностей студентів до творчості природоохоронної діяльності.

Погоджуємося із думкою Л.Руденко, щодо доцільності і результативності використання технології колективної творчої діяльності для проведення заходів екологічного спрямування. Для того, щоб такі заходи справді стали колективними важливо дотримуватись наступних правил:

1. Підготовчою роботою перед початком колективної творчої справи зі студентами проводиться бесіда, під час якої перед ними ставиться певна проблема, для розв'язання якої необхідно організувати та провести певний колективний захід. Далі здійснюється спільне його обговорення.

2. Колективне планування – це колективне уточнення мети діяльності колективу, колективний збір інформації, колективний аналіз зібраної інформації, її узагальнення, визначення завдань і справ. Це загальний збір-старт, на якому з'ясовуються питання: для кого проводиться справа, як, де і коли краще її провести, хто і разом з ким бере в ній участь, хто керуватиме, як розбитися на творчі мікрогрупи.

3. Надалі здійснюється спільна підготовка визначеної колективної діяльності, а також координується підготовча робота загалом. Позиція викладача на цьому етапі – не тільки бути разом з вихованцями, а й творити спільно з ними, допомагати в разі необхідності, всіляко підтримувати та заохочувати їх.

4. При проведенні колективної творчої діяльності (заходу) кожна підгрупа студентів (чи група) демонструє всьому колективу результати своєї роботи або залучає до неї інших. Важливо, щоб усі були активними учасниками творчої роботи, а отже, зацікавленими у досягненні позитивних результатів.

5. Колективне підбиття підсумків є аналізом на рівні творчих мікрогруп: що вдалося зробити і завдяки чому, що варто використовувати надалі. Як можна діяти по-іншому; на загальних підсумкових зборах рада формує колективну оцінку.

6. У подальшій роботі доцільно використати результати проведеного аналізу та пропозиції студентів щодо проектування нових колективних творчих справ (Руденко, 2007, с. 22).

Для успішної підготовки та проведення колективної творчої екологічної справи треба дотримуватись наступних принципових положень:

соціальна спрямованість колективної творчої справи – колективна справа повинна бути направлена на збереження біорізноманіття, охорону та примноження багатств навколишнього середовища для забезпечення існування наступних поколінь;

відношення турботи – постійна взаємна допомога, турбота членів колективу про підтримання екологічної рівноваги у триаді «особистість - суспільство - природа». У такому випадку вимоги ставить не викладач, а справа, якою займаються студенти;

поділ групи на мікрогрупи, кожна з яких має своє завдання, може пропонувати та обґрунтовувати переваги власного варіанту вирішення завдань справи;

підготовка та проведення колективної творчої справи сприяє розвитку організаторських та творчих здібностей;

чергування видів діяльності для кожного студента досягається як різноманітністю завдань, які треба вирішити у процесі справи, так і зміною доручень у процесі підготовки та проведення справи. Таким чином, створюються сприятливі умови для набуття кожним студентом знань, умінь, навичок, організаторських та творчих здібностей, набуття досвіду екологічної діяльності, утвердження віри у свої сили;

створення ради справи, функціями якої є підготовка та проведення справи. Участь студентів у такій раді забезпечує розвиток почуття відповідальності за результати власних рішень у природі.

Основними умовами, дотримання яких забезпечує ефективність колективних творчих справ, є: єдність життєво-практичного та виховного спрямування для поліпшення життя всередині колективу та навколишнього життя; творчий характер кожної справи: здійснення безперервного пошуку найкращих рішень життєво важливих завдань на всіх стадіях організації; єдність окремих стадій організації кожної справи.

Мотивами до вияву студентом творчості під час екологічної діяльності у такій справі може стати прагнення до гармонійних стосунків з природним середовищем та встановлення гармонії між його об'єктами. Особистість, що має відчуття гармонії буде завжди реагувати на відхилення від неї, тобто відчувати дисгармонію. Це відчуття слугує спонукуючою до пошуку шляхів її усунення.

Зрозуміло, що в одному колективі, що займається творчою справою, знаходяться студенти із різним рівнем відчуття гармонії і творчим потенціалом. Особистість, що має високий творчий потенціал, помічає відповідні проблеми на локальному, регіональному рівнях, на основі аналізу ситуації та наявних знань самостійно пропонує можливі шляхи їх вирішення, тобто досягнення гармонії. Такі студенти у колективі зазвичай є лідерами, прикладом для наслідування для інших

Інші студенти, з нижчим творчим потенціалом та менш розвинутими творчими здібностями, здатні до розв'язання екологічних проблем за умови їх спрямування на пошук можливих варіантів рішень. У процесі

реалізації справи вони набувають відчуття впевненості у своїх силах для розв'язання екологічних проблем, що може стати спонукою для подальшої роботи у даному напрямі. Дана обставина сприяє формуванню екологічної особистості кожного члену справи через єдиний виховний колектив.

Важливим для формування екологічної компетентності є й те, що на кожній стадії здійснення колективної творчої справи і студенти, і педагоги ведуть пошук найкращих шляхів вирішення спільного завдання; бо справа не робиться за шаблоном, а завжди розкриває нові можливості її учасників. Сила кожної колективної творчої справи полягає в тому, що вона вимагає творчого пошуку.

**Висновки** з дослідження і перспективи подальших розвідок із напрямку. Таким чином, використання технології колективних творчих справ для формування екологічної компетентності майбутнього викладача надає можливість у кожній «справі» реалізовувати різноманітну колективну діяльність екологічного спрямування з урахуванням потреб, інтересів, можливостей та творчого потенціалу студентів, спрямовану на перетворення довкілля, турботу про оточуючих і природу, сприяє розвитку екологічної свідомості студентів, їх прагнення до творчості природоохоронної діяльності.

### Список використаних джерел

- Довідник з педагогіки і психології: [навчальний посібник для викладачів, аспірантів та студентів педагогічних навчальних закладів] / О. В. Скрипченко, Т. М. Лисянська, Л. О. Скрипченко. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. – 216 с
- Краткий психологический словарь / сост. Л. А. Карпенко; [под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского]. – 2-е изд., расш. испр. и доп. – М. : Политиздат, 2005. – 431 с.
- Пустовіт Г. П. Формування ціннісного ставлення до природи як етап розвитку творчої особистості / Г. П. Пустовіт // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Наук. зб. / Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. – К., 2003. – Вип. 6. – С. 184–188.
- Руденко Л. Колективна творча діяльність як технологія виховання екологічної компетентності учнів / Л. Руденко // Рідна школа. – 2007. – № 11–12. – С. 22
- Формування професійної компетентності фахівця сфери послуг і туризму: навчально-методичний посібник / [В.Т.Лозовецька, Л.Б.Лук'янова, Л.В.Козак та ін.]. За заг ред. Лозовецької В.Т. – К., 2010. – 382с.

### References

- Dovidnyk z pedahohiky i psykhohohii: [navchalnyi posibnyk dlia vykladachiv, aspirantiv ta studentiv pedahohichnykh navchalnykh zakladiv] / O. V. Skrypchenko, T. M. Lysianska, L. O. Skrypchenko. – K. : Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2002. – 216 s
- Kratkyi psykhohohycheskyi slovar / sost. L. A. Karpenko; [pod obshch. red. A. V. Petrovskoho, M. H. Yaroshevskoho]. – 2-e yzd., rassh. yspr. y dop. – M. : Polytyzdat, 2005. – 431 s.
- Pustovit H. P. Formuvannya tsinnisnoho stavlennia do pryrody yak etap rozvytku tvorchoi osobystosti / H. P. Pustovit // Psykhohoho-pedahohichni problemy silskoi shkoly: Nauk. zb. / Uman. derzh. ped. un-t im. P. Tychyny. – K., 2003. – Vyp. 6. – S. 184–188.
- Rudenko L. Kolektyvna tvorcha diialnist yak tekhnolohiia vykhovannia ekolohichnoi kompetentnosti uchniv / L. Rudenko // Ridna shkola. – 2007. – № 11–12. – S. 22
- Formuvannya profesiinoi kompetentnosti fakhivtsia sfery posluh i turyzmu: navchalno-metodychnyi posibnyk / [V.T.Lozovetska, L.B.Lukianova, L.V.Kozak ta in.]. Za zah red. Lozovetskoii V.T. – K., 2010. – 382s.

LOGVINOVA YA.

Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko, Kropivnitsky, Ukraine

### TECHNOLOGY OF COLLECTIVE CREATIVE WORK IN THE FORMATION OF THE ECOLOGICAL COMPETENCE OF THE FUTURE TEACHER

The article is devoted to the formation of the ecological competence of the future teacher in the process of collective creative activity. The concepts of "ecological competency", "collective creative work", "creativity" of professional development of university teachers have been analyzed.

Ecological competence is the quality of the individual, which includes the ability to solve problems and problems of various levels of complexity, arising in the home and professional activities. The basis for the formation of ecological competence is the value attitude to nature, the availability of knowledge, educational and life experience, individual abilities, needs and motives. To form the ecological competence of the future teacher it is necessary to have strong environmental knowledge, to understand nature as a value, to have the experience of creatively using environmental knowledge to solve environmental problems at the local level.

The article deals with the concept of "creativity", "creative activity". The main features of creative activity are the novelty and social significance of its products. The importance of using the technology of collective creative works for forming the ecological competence of the future teacher is emphasized. The main idea of the method of collective creative education is the formation of a person through a single educational group. Collective creative affairs is a manifestation of public concern about environmental improvement, a combination of certain actions to the general good.

Collective creative ecological business consists of stages: preparation of a teacher, creation of a council of affairs, collective preparation of a case, carrying out of ecological activity, the results of the case.

**Key words:** ecological competence, creativity of students, collective creative work, future teacher, ecological activity.

Стаття надійшла до редакції 26.02. 2018 р.

УДК 378.03

**ПОЛІНА МАГДА**

Бахмутський коледж мистецтв ім. І. Карабиця, Бахмут, Україна

## **ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ**

У статті подано аналіз висвітлення в науковому просторі (філософські, соціологічні, педагогічні, психологічні концепції) проблеми формування ціннісних орієнтацій учителів музики на тлі завдання філософії освіти: формувати особистість нового типу з космічно-планетарним світоглядом; виокремлено суперечності цього процесу та висунуто гіпотези щодо їх розв'язання у колі предметів соціально-гуманітарного циклу.

**Ключові слова:** цінності, ціннісні орієнтації, космічно-планетарний світогляд, творчо-гуманітарний тип особистості.

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року ключовим завданням освіти XXI століття називає розвиток мислення, орієнтованого на майбутнє. Як мета стратегії виступає підвищення конкурентоспроможності доступної освіти та забезпечення особистісного розвитку людини. Серед напрямків реалізації вказаних цілей переважають ті, що орієнтують на реформування законодавства, удосконалення структури системи освіти, модернізацію змісту та інформатизацію освіти, модернізацію управління, міжнародне партнерство, національний моніторинг та оцінку системи освіти. Але не можна не наголосити на тому, що робота вчителів на місцях є, мабуть, найважливішою ланкою у формуванні і розвитку мислення особистості молодого покоління, і формування особистості творчо-гуманітарного типу, що є завданням і філософії освіти також. Відмінністю такої особистості є, передусім, здатність до згуртування нації та поваги багатоманіття культур, наявність планетарно-космічного світогляду, здатність взаємодіяти в межах Землі і Всесвіту. Такі властивості забезпечує високий рівень розвитку свідомості, мозаїчний тип світогляду, який містить такі ціннісні орієнтації, що можуть забезпечити реалізацію морального та екологічного імперативів виживання людства на тлі глобальних проблем сучасності. Міністр освіти України Л. Гриневич особисто активізувала цей процес, підписавши 05.09.2017 року Закон України «Про освіту», у якому можна прослідкувати значно більшу орієнтацію на всебічний розвиток особистості, національну самоідентифікацію, самоосвіту, креативність та коучинг у галузі виховання та освіти. Він стосується реформи середньої освіти, професійно-технічної освіти у зв'язку з ринком праці, незалежної оцінки якості вищої освіти, інклюзивної освіти. Цей закон продовжує низку змін у системі управління в освіті, педагогічної свободи вчителя, обрання форм підвищення кваліфікації. Орієнтація освітнього процесу на європейський стандарт висуває додаткові вимоги до особистості майбутнього фахівця, одночасно стимулюючи національну самосвідомість та спрямованість молодого спеціаліста на якісну роботу над собою: на оволодіння внутрішньою і зовнішньою педагогічною технікою, розвиток і вдосконалення педагогічних здібностей, на безумовну гуманістичну спрямованість діяльності вчителя. У такій же мірі зазначене вище стосується і вчителя початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів, вчителя музики, який професійно залучає дітей до світу прекрасного, найактивніше формує естетичну свідомість вихованців, вчить бачити і оцінювати усі відтінки прекрасного і потворного не тільки в межах музичного матеріалу, а і у навколишній дійсності. Тому надзвичайно важливою проблемою є формування ціннісних орієнтацій у майбутніх вчителів музики, бо ця складова особистості є найважливішим щаблем професіоналізму і компетентності.

**Метою** статті є аналіз стану висвітлення проблеми формування ціннісних орієнтацій у майбутніх вчителів музики у науковому просторі та виокремлення суперечностей теоретичних та практичних напрацювань у межах розвитку освітньої підготовки вчителів шкіл естетичного виховання для подальшого їх розв'язання у межах нашого дослідження.